

לואיס ליפסקי וציונות אמריקה

(לזכרו)

מאת מאיר זכסמן

רגילים היינו לכנות בשם „גדול” כמה ממנהיגי התנועה הציונית באמריקה, אולם בבואנו להכתיר בתואר זה אדם שקנה לו שם בעבודה הלאומית והציבורית, עלינו לברר לעצמנו תכנו של התואר הזה והמשמעות הצפונה בו. כידוע ישנם מספר פנים לגדולה: גדולה ברוחניות, כלומר בידיעה ובמדע; גדולה במעשה, בביצוע; וגדולה שפירושה מסירות לרעיון גדול וחשוב בחיי העם, שהיא מוציאה מן הכוח אל הפועל את סגולות האדם ואת כוחות נפשו.

מסירות ודביקות לרעיון גדול ללא סייגים ותנאים ציינו את דרכו של לואיס ליפסקי בציונות אמריקה. במשך כע' שנה, מאז עמד על דעתו עד נשימת אפו האחרונה, העמיד את כל כשרונותיו כסופר, נואם, עסקן ציבורי וכמארגן לרשות התנועה הציונית.

בראשית המאה הזאת, כשנתגברה ההגירה היהודית לאמריקה מארצות מזרח אירופה, ניתגלו שתי מגמות עיקריות ביחס ליהדות. מצד אחד גברו הזרות וההתרחקות מן המסורת היהודית, במערכות הדור הצעיר, שראה אותה כדבר שעבר עליו זמנו; ומאידך נשאר חלק הגון מן המהגרים נאמן למסורת והראה מסירות רבה לקיומה. בדרך כלל היתה ידם של „פורקי העול” על העליונה, מכיוון שהם היו מבוצרים יותר בחיי החברה, בכלכלה ובמקצועות התרבות הכללית. כך בנוגע לדת ולמסורת. ביחס להתפתחות הרעיון הלאומי היה המצב שונה, ניכרת היתה התקרבות לרעיון גם מצד אלה שידיעתם ביהדות ובתרבות ישראל היתה מצומצמת, אלא שנימשכו אחרי חזון התחייה מסיבות רוחניות או מתוך רגש של הזדהות לאומית. מהם שנעשו למנהיגי התנועה. הם לא הרחיבו הרבה את ידיעותיהם בתרבות ישראל ולא העמיקו את הרעיון הלאומי. אך עשו אותו לתוכן חייהם, עשו לו נפשות בין אחיהם וסייעו בכל לבם ונפשם בהגשמתו. בדביקות זו לרעיון הציוני הצטיין לואיס ליפסקי.

אפשר לומר שלפסקי היה מן הראשונים של הצעירים שלידתם היתה באמריקה להרים את דגל התנועה הציונית בארץ זו עוד בתקופת חיבת ציון, טרם הופיע ד"ר הרצל על הבמה וטרם ניקרא הקונגרס הראשון בשנת 1897. כאשר התגורר עוד בעיר הולדתו רוצ'סטר ערך שבועון בשם „השופר”. לאחר מכן, בבואו לניו יורק, ערך את הירחון „המכבי” („מאקאביאן”) שהיה בטאונה של ההסתדרות הציונית באמריקה, ושנישנתה שמו לאחר שנים, בשנת 1918, ל„ניו פאלסטיין” והופיע כשבועון. במאמריו שפירסם היתווה את דרכה של הציונות באמריקה ברוח הציונות המעשית, שלא ויתרה על חזון המדינה לעתיד לבוא. לאחר

הצהרת באלפור, היה ליפסקי חסידו של הרצל ויד ימינו של ד"ר חיים וייצמאן. אחר הפילוג עם קבוצת בראנדייס-מק בוועידת פייטסבורג, היה ל. ליפסקי נשיא ההסתדרות הציונית באמריקה והחזיק במשרה זו כמה שנים. במשך זמן כהונתו היה קרוב ביותר אל חבריו הציונים יוצאי מזרח אירופה.

ליפסקי היה קרוב לדברים שבאמנות, וביחוד אל התיאטרון. הוא הירבה לכתוב מאמרי ביקורת על מחזות והצגות, שיצאו בכרכים מספר. הוא היה גם העורך-המנהל של השבועון „אמריקן היברו” בשנים 1900—1914 והשתמש בו לשם הפצת הרעיון הציוני. את כוחו ומירצו נתן גם לייסוד הקונגרס היהודי האמריקני, שימש סגן-נשיא בו והיה חבר הוועד המרכזי של הקונגרס היהודי העולמי. בכל עבודתו הספרותית ועסקנותו הציבורית נשאר נאמן לציונות, שהיתה „השבת” בחייו. הוא היה ציוני כ"ד שעות ביממה.

כאיש שיהיה, איש רעים להתרועע, היה חוג ידידיו ומכריו רחב ביותר. כאמור, ייצג ליפסקי דור ראשון לילידי אמריקה בציונות. את חיבתו לציון שאב מבית אביו השוחט ברוצ'סטר, אולם היא התעמקה ונתרחבה על-ידי השפעתם של גדולי הציונות במזרח אירופה שביקרו באמריקה, כגון נחום סקולוב, שמריהו לוויין, חיים וייצמאן, מנחם אוסישקין ועוד. ליפסקי ספג מרוחה של יהדות מזרח אירופה. באחת ממסותיו הוא כותב: „כאשר הייתי עוד צעיר לימים השתרש בלבי רגש עמוק על נחיצות יסוד מדינה יהודית כדי שנהיה עם בין כל העמים. אבותי תמיד קירבו את משולחי ארץ-ישראל, העניקו להם מכספם והוקירו את עבודתם”. את יחס היקר שלו למנהיגי הציונות ולמוריה גילה בספרו „דמויות”, שתורגם גם לעברית. בספר הזה הוא מתאר את פגישותיו עם המנהיגים הציונים, ואף עם מחוללי התחייה העברית כאליעזר בן-יהודה, ת. ג. ביאליק ועוד. נקל לשער שאילו נתחנך לכתחילה ברוח עברי, היה ליפסקי תורם גם לספרותנו העברית באמריקה ועושה הרבה למען חיזוק תרבותנו. לא זכינו לכך, אך בציונות אמריקה ייזכר שמו של לואיס ליפסקי כאחד מבונייה, כרוח החיה שבה במשך תקופה ארוכה. הוא ראה בציונות תנועה ליבראלית ומשחררת, בעלת ערכים אנושיים וסוציאליים געלים. לכן היה קרוב ביותר גם אל תנועת העבודה בארץ וכיוון את מעשיו לאור חולמי חופש האדם והלאום.

יהיה זכרו ברוך !

